

Melk is een krachtig en veelzijdig hulpmiddel om de gezondheid en het management van de melkkoeien vakkundig op te volgen en – indien nodig – bij te sturen. In een serie belicht Veeteelt de mogelijkheden van de analyse van melk als managementtool.

Meer melknieuws? www.meerwaardeuitmelk.be

Deel 1: **Uiergezondheid**

Deel 2: **Rantsoen**

Deel 3: **Vruchtbaarheid**

Deel 4: **Fokkerij**

Deel 5: **Diergezondheid**

Deel 6: **Efficiënt voeren**

Deel 7: **Rondetafelgesprek**

Kans op genezing mastitis is groter in droogstand dan in lactatie

Celgetal als basis voor mastitisaanpak

De gevolgen van mastitis zijn niet te miskennen. Medicatiekosten, productie- en opbrengstverliezen en in het slechtste geval opruiming van koeien met chronische mastitis. Opvolging en evaluatie van het celgetal op bedrijfs- en koeniveau is een must.

tekst **Hanne Vandenberghe**

Uierontsteking is een van de meest voorkomende ziekten op een melkveebedrijf met 26 procent gevallen per jaar van klinische mastitis. Sofie Piepers van M-team UGent geeft advies, dienstverlening en opleiding over uiergezondheid en melkwaliteit. Volgens haar bedraagt de kostprijs van mastitis gemiddeld zo'n 140 euro per koe per jaar.

Er is daarbij een onderscheid te maken tussen klinische en subklinische mastitis. Is er een celgetalverhoging en zijn er zichtbare afwijkingen aan de melk, uier of de koe, dan is er sprake van klinische mastitis. Vlokken in de melk, harde kwartieren of een ernstig zieke koe zijn de bekendste voorbeelden. Zijn er echter geen zichtbare afwijkingen,

dan is er sprake van subklinische mastitis. Beide uierontstekingen hebben een grote invloed op de financiële resultaten van het bedrijf. Zodra het celgetal bij vaarzen groter is dan 150.000 verdient de uiergezondheid extra aandacht, bij koeien ligt de grens op 250.000.

Kosten van mastitis

Piepers telt de verliezen bij elkaar op. 'Voor klinische mastitis ligt dit gemiddeld rond de 250 euro per geval.' Dit bedrag bestaat uit dierenartskosten, productieverliezen, medicatie, strafpunten, vervangingskosten et cetera. 'Hoe vroeger de ontsteking optreedt in de lactatie, hoe hoger de kostprijs, aangezien de koe door de beschadiging van het uierweefsel de rest van de lactatie minder melk zal geven.' De kostprijs van subklinische mastitis be-

draagt gemiddeld 80 euro per aanwezige koe per jaar. 'Het grootste probleem is dat subklinische mastitis niet zichtbaar is. Daardoor wordt subklinische mastitis onderschat. Dit niet-visuele verlies wordt heel vaak vergeten door de veehouders.'

Celgetal als hulpmiddel

Karliën Supré is hoofd bedrijfsadvieser bij MCC-Vlaanderen en doet met haar team zo'n 900 bedrijfsbezoeken per jaar. Een deel zijn verplichte bezoeken aan bedrijven die de wettelijke norm van 400.000 cellen per milliliter in de tankmelk overschrijden gedurende drie maanden. Bij het andere deel van de bedrijven gaat het met name over onafhankelijk advies.

MCC-Vlaanderen streeft naar een gemiddeld tankmelkcelgetal van liefst minder dan 200.000 cellen per milliliter melk. 'Sommige melkveehouders vinden 200.000 cellen per milliliter melk te hoog. Bij anderen ligt het moment van ingrijpen pas bij 300.000 cellen per milliliter melk. Uiteindelijk is het nog altijd de boer die beslist wanneer ingegrepen wordt.' Een belangrijke drijfveer kan het toekennen van kwaliteitspremies vanuit de zuivelfabriek zijn, voegt Karliën Supré nog toe.

Via melkproductieregistratie (mpr) krijgt de veehouder een beeld van de celgetalproblemen. Het bedrijfsoverzicht of de celgetaluitslag biedt de eerste informatie. Wat is het gemiddelde celgetal van de vaarzen, van de tweedekalfskoeien en van de oudere koeien en zijn er nieuwe dieren met een verhoogd celgetal? De celgetaluitslag geeft ook weer op welk moment van de lactatie de meeste problemen zich voordoen.

Naast het bedrijfsoverzicht geven de attentielijsten extra koegegevens weer van de koeien met een verhoogd celgetal. Zichtbaar wordt onder meer welk effect het verhoogd celgetal van een individuele koe op het tankcelgetal heeft. Gegevens zoals lactatienummer, melkproductie, lactatiestadium en het celgetal bij de vorige metingen geven de veehouder gelegenheid om specifieke adviezen na te leven per koe. Karliën Supré: 'Heb je een koe met een te hoog celgetal die al 350 dagen in lactatie zit? Dan is droogzetten wellicht een betere optie. Maar je moet wel het volledig plaatje bekijken.'

'Wanneer er een attentie is voor verhoogd celgetal op twee maanden voor de verwachte droogstand, dan is het wellicht beter om de koe niet te behandelen en te wachten tot de droogstand', aldus Piepers. De kans op genezing is groter in de droogstand dan tijdens de lactatie. 'Dit is eveneens de goedkoopste manier. Je hoeft geen melk weg te laten lopen, er is geen kans op residuen in de tank en de behandeling is de goedkoopste.'

Droogstand evalueren

Op het mpr-formulier van CRV is via het infoblokje Droogstand Evaluatie het droogstandsmanagement op het bedrijf te toetsen. Blijft het celgetal zelfs na het afkalven hoog, dan kan het gaan over chronische en dus ongeneeslijke infecties, of is de droogzetter niet aangepast aan het bedrijf. Koeien die met een laag celgetal de droogstand ingaan, maar met een verhoogd celgetal afkalven, zijn tijdens de droogstand geïnfecteerd. Vaak ligt de oorzaak bij onvoldoende hygiëne. In beide

gevallen is het aangeraden met de dierenarts het droogstandsmanagement van het bedrijf te evalueren.

Hebben koeien twee tot drie keer een terugkerend verhoogd celgetal, dan is een bacteriologisch onderzoek aan te raden. Loopt dit echter op tot meer dan vijf keer op rij, dan is het beter om geen verdere kosten te maken. Supré merkt op dat veehouders vaak dieren aanhouden die beter opgeruimd kunnen worden. 'Door te lang te proberen om koeien te behandelen, maken veehouders onnodige kosten. De mpr-gegevens kunnen de doorslag geven bij de beslissing tot vervanging.'

Mpr als verzekering

Piepers vergelijkt mpr met een brandverzekering. 'Als alles goed gaat, denk je geen verzekering nodig te hebben. Maar als er problemen optreden, ben je zeer blij dat je ze hebt.' Hetzelfde geldt voor uierontstekingen. 'Ligt het celgetal laag genoeg, dan controleer je snel de mpr-resultaten, maar gebeurt er verder weinig. Is er een probleem, dan is de veehouder blij dat hij via de mpr-resultaten de oorzaak van het probleem kan vinden.'

Voor Kirsten Huijps van de afdeling innovatie bij CRV biedt mpr toegevoegde waarde op elk bedrijf. 'Het is een mooie tool voor de veehouder, maar biedt ook inzicht voor zijn dierenarts en adviseurs.' De veehouder kan celgetalresultaten zelf analyseren. Wil hij echter dieper ingaan op de problemen, dan is de hulp van een dierenarts aangeraden. 'Ook al heb je alles voor elkaar, dan kan de analyse van de celgetaluitslag een meerwaarde zijn door de snellere signalering van problemen.'

Halvering van tankmelkcelgetal door correcte beslissingen

Geert Ampe en Isabel Dehaemers

Het tankcelgetal op het melkveebedrijf van Geert Ampe en Isabel Dehaemers in Gistel bedroeg de laatste jaren gemiddeld 220.000 cellen per milliliter. Onlangs werkten ze mee aan een ADLO-project in samenwerking met MCC-Vlaanderen rond verantwoord gebruik van antibiotica

en selectief droogzetten. Om het celgetal met minimum één derde te verlagen, analyseerden ze eerst de koeien die vaak terugvielen. Koeien die drie keer op rij klinische mastitis hadden, werden opgeruimd. Topkoeien kregen nog een kans en werden behandeld op basis van bacteriologisch onderzoek.

'Een grondige analyse van de mpr-resultaten hielp onze technische resultaten te verbeteren', aldus Isabel Dehaemers. 'We zagen een verhoging van het celgetal na het kalven, wat problemen in de droogstand impliceert.' Ondertussen wordt stress vermeden door de droge koeien minder te verhuizen. Ze krijgen extra mineralen en een bolus en zitten niet meer op stro. Melken gebeurt nu met handschoenen aan en elke koe krijgt een indi-

vidueel reinigingspapier. 'Het melkstel van koeien met een celgetal boven de 150, wordt na het melken ondergedompeld in water van meer dan 80 graden Celsius, zo wordt overdracht van de besmetting vermeden.'

Met de vijfwekelijkse mpr merken Geert en Isabel subklinische geïnfecteerde dieren tijdig op, zodat chronische infecties en opruiming vermeden worden. Sinds het project blijft het tankcelgetal rond 110.000 cellen per milliliter schommelen.

Video

Een video van het droogzetregime bij Ampe en Dehaemers is te zien in de Veeteelt-app en via www.meerwaardeuitmelk.be